

Financiranje kulturne dediščine - informacija¹

V dokumentih, od katerih je odvisno financiranje in izvajanje programov in projektov s strani Evropske Unije v aktualnem kohezijskem obdobju 2014-2020, je kulturna dediščina še skromneje obravnavana. V njih tudi zasledimo novost, preusmeritev sodobnega koncepta ohranjanja dediščine z vključevanjem v programe ter projekte, ki bo uresničljivo le z med sektorskim, presečnim in vodoravnim povezovanjem.

V nadaljevanju predstavljamo le bistvene poudarke, pomembne za pregled o možnostih financiranja kulturno dediščinskih vsebin.

Kulturna dediščina v programskem obdobju Evropske unije 2007-2013:

V preteklem obdobju je imelo Ministrstvo za kulturo kot nosilec posebne prednostne usmeritve možnost črpanja sredstev iz Evropskega sklada za regionalni razvoj. Iz evropskih sredstev je financiralo projekte obnove in oživitve kulturnih spomenikov v lasti države in na podlagi javnih razpisov omogočalo pridobitev sredstev za obnovo in oživetev kulturnih spomenikov v lasti občin. Do subvencij niso bili upravičeni lastniki kulturnih spomenikov, ki so fizične osebe.

Infrastrukturni projekti, ki so tudi vključevali objekte in območja kulturne dediščine so bili financirani iz Kohezijskega sklada, pomembni projekti varstva dediščine za lokalne skupnosti so bili financirani predvsem iz projektov teritorialnega sodelovanja, zlasti čezmejnega.

Fizične osebe so lahko kandidirale predvsem na razpise Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano iz Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja. Občine so lahko iz tega sklada kandidirale na poseben ukrep, ki je vseboval tudi dediščinske vsebine.

V okviru *Finančnega mehanizma EGP 2007-2014* oziroma *Norveškega finančnega mehanizma* (nečlanice Evropske unije) so bili financirani projekti za pravne osebe.

Proračunsko financiranje kulturne dediščine 2007-2013:

Ministrstvo za kulturo je namenjalo proračunska sredstva za (so)financiranje obnov razglašanih kulturnih spomenikov:

- upravičenih na podlagi *Zakona o zagotavljanju sredstev za nekatere nujne programe Republike Slovenije v kulturi* (t. i. «Kulturni tolar»), ki se je v letu 2013 iztekel,
- v lasti Republike Slovenije in
- državnega pomena v državni in občinski lasti z večinskim deležem sredstev Evropskega sklada za regionalni razvoj.

Ministrstvo za kulturo je razpisovalo dvoletne javne razpise za obnovo spomenikov v lasti lokalnih in verskih skupnosti, kot tudi drugih pravnih ter fizičnih oseb.

Poleg države so tudi posamične občine pripravljale razpise za sofinanciranje obnovitvenih posegov na objektih kulturne dediščine na katere so lahko kandidirale tudi fizične osebe.

Kulturna dediščina v programskem obdobju Evropske unije 2014-2020:

Kot rečeno, spremenjena pravila igre aktualne kohezijske politike podpirajo vodoravne, celovite projekte, ki bodo povezali več sektorjev in njihovih naložbenih namenov, virov in partnerstev ter bodo reševali širše probleme. Za isti projekt bo mogoče kandidirati na strukturalna sredstva iz več skladov. Vlaganja v 'mehke' vsebine naj bi imela prednost pred vlaganji v infrastrukturo. Naložbe v obnovo kulturnih spomenikov so lahko le t. i. naložbe v infrastrukturo manjšega obsega: Evropska komisija za enkrat določa vrednostno mejo

---

¹ Tekst je povzetek predavanja za usposabljanje Slovenskega evalvatorskega društva '*Pameten razvoj*' na primeru vključevanja kulturne dediščine in ohranjanja narave, ki bo potekal 1. in 5. 4. v Ljubljani.

tovrstnih investicij do višine 5 mio. €, le v primeru kulturnih spomenikov s Seznamom UNESCO je vrednost lahko višja, in sicer 10 mio. €.

Največ dediščinskih vsebin obsegajo programi *Evropskega teritorialnega sodelovanja*, kot so *Transnacionalno sodelovanje*, *Medregionalno in Čezmejno sodelovanje*. Kulturni potenciali in kulturna dediščina sta med prioritetai vseh čezmejnih programov: programi so že potrjeni, razpisi se že odpirajo. Omenili smo že *Norveški in Finančni mehanizem EGP* ter *Švicarski prispevek*, ki so bilateralni finančni instrumenti nečlanic Evropske unije. Na razpise projektov 'sodelovanja' ne morejo kandidirati fizične osebe.

Skladi kohezijske politike 2014-2020:

Operativni program za izvajanje evropske kohezijske politike je programski dokument za tri sklade: Evropski socialni sklad, Kohezijski sklad in Evropski sklad za regionalni razvoj. Ostala dva sklada od petih, ki med seboj sodelujejo in se dopolnjujejo sta še Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja in Evropski sklad za pomorstvo in ribištvo.

V sedanjem finančnem obdobju kulturna dediščina nima nobene posebne prednostne usmeritve, oziroma ukrepa. Zasedimo jo le posredno, skrito v posameznih tematskih ciljeh.

Operativni program ima 11 prednostnih osi, kulturno dediščino lahko umestimo v deset od njih. Javne razpise, na katere lahko kandidirajo zlasti pravne osebe, vodijo različna ministrstva. Izpostavljamo zlasti osi, ki aktivneje vključujejo projekte, vezane (tudi) na kulturno dediščino: 4. os (energetska sanacija), 5. os (prilagajanje na podnebne spremembe), 6. os (varstvo biotske raznovrstnosti, izboljšanje urbanega okolja), 9. os (socialno podjetništvo, socialna vključenost).

Tudi novi *Program razvoja podeželja 2014-2020*, ki predstavlja programsko osnovo za črpanje finančnih sredstev iz Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja, ne uvaja nobenega posebnega ukrepa za področje kulturne dediščine. Kulturna dediščina je le posredno obravnavana v okviru različnih ukrepov: največ tovrstnih projektov se pričakuje v okviru ukrepa (M 19) *LEADER*, kamor bodo prijavile projekte posamezne lokalne akcijske skupine (LAS), v okviru pod ukrepa (MO 6.4) *Naložbe v vzpostavitev in razvoj nekmetijskih dejavnosti* in ukrepa (MO 4) *Naložbe v fizična sredstva*. Zlasti zadnja dva ukrepa sta namenjena kandidiranju fizičnih oseb.

Dvanajst regij je za obdobje 2014 - 2020 pripravilo *regionalne razvojne programe*: v njih so identificirani ključni projekti, tudi z dediščinskimi vsebinami - predvsem s področja kmetijstva in turizma, ki bodo prispevali k reševanju identificiranih izzivov in potreb posamezne regije. Financirali se bodo v okviru posamezne prednostne osi *Operativnega programa*.

Proračunsko (sektorsko, navpično) sofinanciranje kulturne dediščine:

Ministrstvo za kulturo pripravlja novi dvoletni javni razpis za obnovo kulturnih spomenikov v lasti lokalnih in verskih skupnosti, kot tudi drugih pravnih in fizičnih oseb. Pričakujemo tudi ponovno sprejetje zakona o t. i. »Kulturnem tolarju/evru«, ki naj bi zagotovil financiranje posegov na najbolj ogroženih kulturnih spomenikih.

Na občinski ravni naj bi še nadalje posamične občine pripravljale razpise za sofinanciranje obnovitvenih posegov na objektih kulturne dediščine, oziroma spomenikov.

Spletni naslovi z aktualnimi razpisi:

<http://www.eu-skladi.si/portal/razpisi/aktualni>,

http://www.mk.gov.si/si/aktualni_razpisi_ministrstva_za_kulturo/,

http://www.mgrt.gov.si/si/o_ministrstvu/kako_do_sredstev/javni_razpisi/,

http://www.mkgp.gov.si/si/javne_objave/javni_razpisi/,

http://www.mkgp.gov.si/si/delovna_podrocja/ribistvo/evropski_sklad_za_ribistvo/aktualn_o/javni_razpisi_za_ukrepe_v_okviru_evropskega_sklada_za_ribistvo/,

http://www.mizs.gov.si/si/javne_objave_in_razpisi/javni_razpisi/

mag. Zvezda Delak Koželj, ZVKDS, Služba za razvoj in informatiko (9.2.2016)